

TALE

Kulturminister Brian Mikkelsens tale ved Konference om unge, kultur og biblioteket i Ridehuset i Næstved, den 14. september 2007.

(Det talte ord gælder)

Tak for invitationen til at indlede denne spændende konference om unge, kultur og biblioteket.

Jeg har set frem til at være her i dag. Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg anser bibliotekerne for at være nogle af de væsentlige kulturbærende institutioner i vores samfund. Derfor er det også positivt at kunne deltage i initiativer som dette, der har fokus på at styrke bibliotekernes tilbud til de unge.

Invitationen har også fået mig til at tænke tilbage på, hvordan jeg selv brugte biblioteket i mine teenageår. Efter at have været en flittig gæst på skolens eget lille bibliotek i de første skoleår, var det en fantastisk oplevelse at møde folkebibliotekets verden. Der var et meget større udbud, selvfølgelig mest af bøger, men der var også mulighed for at låne tegneserier og musik. I mange år var jeg nærmest daglig gæst, men der skulle sandelig også mange bøger til at stille min læselyst!

Selvom det jo egentlig ikke er så forfærdelig mange år siden, kan jeg jo godt se, at den måde, jeg og mine kammerater brugte biblioteket på dengang i 70'erne, er meget anderledes end det, de unge forventer af bibliotekerne i dag.

Det er ikke nogen hemmelighed, at bibliotekerne står overfor en markant udfordring, når det gælder de unge. De unge er kritiske brugere – og forbrugere - i alle henseender, bestemt også i forhold til biblioteket.

Kender jeg de unge ret, ønsker de et bibliotek,

- som er til for dem
- som appellerer til dem
- og som er et sted, hvor de kan være til stede på egne præmisser

Som vi skal høre mere om senere i dag, harmonerer disse ønsker ofte ikke med virkelighedens biblioteker, som de tager sig ud set fra de unges synspunkt. Mange unge oplever, at de bliver tysset på, når de er på bibliotekerne, og de oplever, at de ikke får lov til at være sig selv.

Men hvorfor er det så vigtigt, at vi indretter vores folkebiblioteker, så de appellerer til de unge? Burde de unge ikke blot indrette sig på bibliotekernes præmisser – pakke mobilene væk, sænke stemmerne og sætte sig stille med deres bøger? Kort sagt opføre sig lige pænt og ordentligt, som jeg gjorde dengang, da jeg var en ung bognørd ???

Det kunne de måske godt, men mange unge gør det ikke. I stedet vælger de biblioteket fra.

Som vidensamfund har vi bare ikke råd til, at de unge vælger bibliotekerne fra. Stort set alle børn er glade for deres lokale skolebibliotek og bruger det rigtigt meget. Men det kniber for folkebibliotekerne at holde fast i børnene, når de bliver ældre og selv skal vælge biblioteksbesøgene aktivt til.

Vi skal ikke gå på kompromis med den høje faglighed, men derfor kan vi godt udfordre bibliotekernes traditionelle rammer og form.

For de unge har jo brug for biblioteket. Vidensamfundet udfordrer de unge med krav om løbende kompetenceudvikling. De skal kunne begå sig i dag – og klare sig i morgen. Eller som professor i medievidenskab Kirsten Drotner udtrykker det: ”De unge skal opøve kompetencer, så de kan skabe og aflæse tegn - både de digitale tegn og bøgernes trykte tekster (..)”¹.

Som det også fremgår af regeringens globaliseringsstrategi, skal vi investere i viden og i uddannelse gennem hele livet. Her spiller bibliotekerne en vigtig rolle. Men biblioteks-tilbuddet skal i mine øjne også ses som vores samfunds tilbud om adgang til dannelse, oplysning og oplevelser.

Dannelse, oplysning og uddannelse er andet og mere end blot at give unge adgang til en overflod af information. Oplysning er også at give indsigt i, hvordan information bliver til viden.

Bibliotekernes kerneopgave ligger ikke længere i første led af informationskæden, takket være effektive søgemaskiner. I stedet handler det om at støtte de unge i at blive kritiske ”forbrugere” af information og lære de unge, hvordan de omdanner information til viden og indsigt, der er relevant for deres liv.

Men det *er* komplekst at indrette et bibliotek, der appellerer til de unge. Vi ved fra spørgeskemaundersøgelser, at unge på den ene side giver udtryk for, at de gerne vil have et bibliotek, som er lavet med tanke direkte på dem.

På den anden side afviser de i praksis ofte voksnes forsøg på at indrette særlige områder til dem. For som der står nævnt i en af præsentationerne i dagens program: Hvem gider sidde i et hjørne og være ung?”

Ofte omtaler vi børn og unge som en samlet gruppe. Jeg kan selv være slem til det. Men jeg tror, vi skal passe på med at benytte gruppe-betegnelse ”børn og unge” i flæng. Flere undersøgelser i USA peger fx på, at mange unge ikke vil benytte sig af bibliotekernes ”ung-afdelinger”, hvis de skal sidde og kigge over på de små børn, der tegner og læser billedbøger i legeafdelingen ved siden af.

¹ Citatet stammer fra delrapporten: ”Fremtidens biblioteksbetjening af børn: oplevelse, viden & kommunikation” af *Kirsten Drotner*. Den udkommer i efteråret 2007.

Og tænker vi tilbage, kan vi jo godt huske, hvordan det var: Som ung har man brug for at distancere sig fra at være barn. Vi bør nok vænne os til at se på de unge som en særlig gruppe, som er på vej til at blive voksne, og så være lydhøre over for deres ønsker.

I undersøgelsen '*Unge og biblioteker*' som ligger til grund for konferencen i dag, giver de unge selv et bud på, hvordan et bibliotek efter deres mening skal se ud. Biblioteket skal ikke kun være et opbevaringssted for bøger, musik mv. Det skal også være et værested. Et sted hvor man kan mødes med vennerne, hænge ud, hygge sig, lytte til musik og få en kold cola.

Samtidig siger de unge - og læg mærke til det - skal der også være mulighed for at trække sig tilbage til et stillerum, hvor man kan fordybe sig, søge information og lave lektier. Ifølge de unge skal biblioteket altså nytænkes, så de fysiske materialer, udstillinger og arrangementer præsenteres på en ny måde.

De unge har en sparsom fritid, som det i høj grad er op til dem selv at organisere og tilrettelægge. Kammeratskaberne er utrolig vigtige for dem. De plejes og koordineres ofte via mobilen, hvor møder også arrangeres spontant. Det betyder, at bibliotekerne får kamp til strengen om de unges opmærksomhed.

Nogle biblioteker har taget denne udfordring op og har valgt at fokusere på biblioteket som et mødested. Både i form af et fysisk sted at mødes og som et mødested i den virtuelle verden. For nettet er blevet et vigtigt mødested for de unge. Det skal vi ikke blive forskrækkede over eller bekymrede for, men tage højde for. Og bibliotekerne spiller en vigtig rolle for at sikre, at det bliver et mødested med kvalitet.

De unge skal involveres aktivt via en mere offensiv kommunikation mellem brugerne og personalet i biblioteket. Måden at involvere på kan variere, men det centrale er, at de unge aktivt bidrager til at skabe mening og indhold sammen med bibliotekaren og andre unge. Ved at inddrage de unge i planlægning og udfoldelse af aktiviteter, kan vi gøre dem til ambassadører for biblioteket.

Og ved at udnytte nye kommunikationskanaler og undersøge vilkår for partnerskab med kommercielle leverandører, kan der skabes optimale muligheder for gennemslagskraft og kvalitet i de ydelser, vores biblioteker tilbyder de unge.

Men lad mig samtidig slå fast: Udlån af bøger er fortsat en kerneopgave for bibliotekerne. Bogen er ikke på vej ud. Den gode fagbog og den gode skønlitteratur er helt afgørende for at gode læsefærdigheder. Og gode læsefærdigheder er helt afgørende for, at de kan gribe de muligheder, som videnssamfundet stiller til rådighed.

Og gode læsefærdigheder er helt afgørende for at man kan tilegne sig viden om sin historie og kulturelle baggrund og sit sprog, ikke at forglemme. Ja, i det hele taget for at

man kan blive en oplyst og kritisk samfundsborger, der kan være med til at bidrage til udviklingen af vores samfund.

Jeg ser det som et mål at få gjort bibliotekarerne, og de ressourcer biblioteket råder over, synlige også uden for bibliotekets fysiske vægge - på webben og ikke mindst i undervisningssammenhænge.

Det betyder, at bibliotekarerne skal ud og møde de unge, hvor de er. Både fysisk og virtuelt skal biblioteket komme ud, hvor brugerne er og sige: "Her kan biblioteket også bidrage med viden og oplevelser, der kan være interessant for dig!" Det er der heldigvis mange gode eksempler på er lykkedes, og det kan tjene til inspiration for andre biblioteker.

Jeg er glad for, at der nu for alvor sættes fokus på de unge, og jeg hilser de mange forskellige initiativer og forsøg velkomne. Jeg er sikker på, at bibliotekerne har en fremtid hos de unge, og de unge har en fremtid på bibliotekerne. Vi skal bare hjælpe dem med at finde hinanden!